

Geachte aanwezigen,

Allereerst past mij een woord van dank voor deze middag. Het is prettig zo uitgezwaaid te worden. En ik hoop ook dat iedereen er voor de toekomst iets van mee neemt. Veel dank voor alle bijdragen dus.

Zelf ben ik sinds begin juli langzaam aan het wennen aan een bestaan zonder werkzaamheden voor het CvTA.

Ik benut mijn spreektijd een paar punten aan te snijden gelet op mijn ervaringen sinds mijn start op 1 september 2010.

- 1) Zaken aangaande beleid en wetgeving.
- 2) Het onderwerp van de toekomstige wetgeving.

Minister Hirsch Ballin vroeg mij in de zomer van 2010 kandidaat te zijn voor de opvolging van de toenmalig voorzitter van het CvTA; Hans Dijkstal. Dat alleen al was een eer. Ik noem hem om hem nog eens die eer te doen. De minister waarschuwde me: “de Tweede Kamer zal zeer snel een wetsvoorstel aanvaarden waardoor het toezicht ingrijpender wordt. Breder en dieper. Zoals Dijkstal ook had gevraagd. Je gaat je daar dus niet vervelen”. Deze aanpak stoelde op een forse agenda ten aanzien van het auteursrecht van minister Donner, die nog heeft doorwerking heeft gehad tot en met de Wet auteurscontractenrecht; een wet die door staatssecretaris Teeven in het Staatsblad is gebracht. Het wetsgevingstempo viel niet mee. De aanwezige leden van Voice glimlachen nog! Minister Hirsch Ballin vertrok. Staatssecretaris Teeven kwam. Deze staatssecretaris was lid geweest van een commissie uit de Tweede Kamer onder voorzitterschap van mevr. Gerkens. Deze commissie van de Tweede Kamer legde grote unanimitieit aan de dag en had als algemeen uitgangspunt dat met de snelle ontplooiing van het internet de bakens definitief waren verzet. Het oude model van rechtenbeheer zou veranderen. En dat was ook wenselijk. De eeuw van de gebruiker en consument was aangebroken. Staatssecretaris Teeven is ook liberaal en hij had oog voor meer marktwerking. En Marco Pastors werd voorzitter van een werkgroep die poogde tot grote veranderingen te komen, maar uiteindelijk een paar nuttige dingen deed. Daaronder was de serieuze aanpak van die ene rekening, zij het alleen voor muziek, wat toch als muziek in de oren klonk. Verder vloeide uit de werkgroep Pastors een zekere ordening van de overeenkomsten tussen de collectief beheersorganisaties en de branche-verenigingen van het bedrijfsleven voort.

Er was een stevige uitglijder van een CBO bestuurder nodig, geholpen door PowNews, om de Tweede Kamer in beweging te brengen. Een window of opportunity! De nieuwe Wet toezicht werd snel op de agenda geplaatst. En aangevuld met overeenkomstige toepassing van de Wet Normering Topinkomens. Toch duurde het nog van eind 2011 tot juli 2013 alvorens beide Kamers akkoord waren. Dus in het laatste jaar van mijn 1^e periode kon het CVTA eraan beginnen. Wij hadden al bezoek gekregen van velen die ons wezen op zaken die onmiddellijk onze aandacht vroegen. De wet moest wel snel worden geëvalueerd. Uiteraard, stel je voor. Dus toen het College in de loop van 2015 de eerste 2 volle verslagjaren volgens de nieuwe Wet toezicht kon overzien, meldde het Ministerie van Justitie en Veiligheid en het WODC zich voor de evaluatie.

Toen bleek evenwel dat men in Europa ook een digitale agenda had en die zou leiden tot een meer geharmoniseerd auteursrecht en een ander beheer. Europa slaagde erin een uitermate gedetailleerde Richtlijn Collectief Beheer Auteursrechten op te stellen, die natuurlijk snel moest worden geïmplementeerd op straffe van infractieprocedures. En hoewel de regering minimum harmonisatie voorstond, werd het een erg gedetailleerde regeling van governance en kostenbewaking onder voortzetting van de oude kostenbewaking en het bestaande toezicht. Dat leverde zo veel werk op, niet in het minst bij de CBO's, dat de wetsevaluatie op de achterbrander belandde. Dat was spijtig omdat er een paar stevige noten werden gekraakt door de evaluatoren. Ik noem nu alleen het preventieve toezicht op en de transparantie van een reeks overeenkomsten. Het CVTA kan het, maar moet het dan ook wel gaan doen. Dat vond de minister ook blijkens zijn brief aan de Tweede Kamer. Hetzelfde gold voor onze bijdrage aan de evaluatie over de zinnigheid van een benchmark voor de kostenbewaking.

De Richtlijn vroeg veel, heel veel aanpassingen. Aanpassingen van de governance, de financiële verslaggeving en verantwoording, de tempi van incasso en repartitie. De regelingen waren voor het College deels ook een tegenvaller, bijvoorbeeld bij de governance. Ze maakten verschillen in schaal tussen CBO's lastig inpasbaar. En vooral: het College vond dat er meer onafhankelijken in de besturen van CBO's zouden moeten komen, terwijl de Richtlijn de CBO's opsluit in een model van bestuur en toezicht door rechthebbenden, inclusief hun soms lastig overbrugbare belangtegenstellingen. Dat sterkt de gedachte: "het is ons geld en als we daarover ook publiekelijk bonje willen trappen, moeten wij dat weten". Terwijl de hele beleidsinspanning en het toezicht mede tot doel had duurzaam draagvlak te bereiken voor als gedwongen heffingen ervaren incasso bij burgers en bedrijven.

Er deden zich ook veel prachtige anekdotische toestanden voor. Zoals bij de Kamerbehandeling, waar sommige leden meer preventief toezicht wilden als er echt iets leuks voor de mensen was. Of juist iets minder leuks. Dus muziek gratis bij carnaval. En bij de ziekenomroep. Of het College eens uit de praktijk wilde spreken met deze leden, vroeg de staatssecretaris. We leerden dat men gemakkelijker gratis muziek vraagt, dan gratis doktersbehandeling. Of, bij carnaval, gratis bier. De staatssecretaris had het ook moeilijk met een interruptie van Jasper Van Dijk van de SP-fractie. Deze zag niet veel in de Toezichtswet. Het College stelde weinig voor, zo zei hij. Daarom moet het meer armslag krijgen, zo zei staatssecretaris Teeven. Wat heeft dat College nu voor nuttigs gedaan, zo persisteerde Kamerlid Van Dijk. Nou, zo zei staatssecretaris Teeven, mij een brief sturen over Stichting de Thuiskopie. Ja, daar hebt u gelijk in aldus het Kamerlid. Die brief was geheim, althans bewust niet gepubliceerd. Iets wat we nu niet meer zouden doen. De toezichthouder had zorgen over Stichting de Thuiskopie sinds de fixatie van het tarief en de vele claims. Er was een toen nog moeizame samenwerking van partijen in SONT, de besluitvormingsmachine voor de hoogte van de Thuiskopievergoeding. En we wilden niet ooit zeggen: uiteraard ging het daar mis, maar we wilden de staatssecretaris er niet mee lastig vallen. We schreven hem dat. Doe iets! We weten dat dit voor de Staat allemaal erg duur is uitgevallen.

Terug naar mijn betoog.

De stevige berg werk ter invoering van het nieuw EU-recht onderbrak de evaluatie van de oude Wet toezicht, vertraagde de nodige verbeteringen en maakte implementatie van bijvoorbeeld van de

transparantie bepalingen uit de oude Wet tot een lastig artikel. Ik ben altijd nogal pro-Europees, maar soms....

En er treedt soms ook voortschrijdend inzicht op, dat niet echt uit de evaluatie voortvloeit. Zoals bij het genoemde preventieve toezicht. De minister publiceerde vrij recent een consultatievoorstel dat ter wille van vereenvoudiging deze preventieve taak schrapt, ten gunste van een meldingsplicht voor CBO's achteraf. Het College vroeg al eerder een externe juridische beschouwing over de transparantieproblematiek en ik hoop dat die verhelderend gaat werken.

Maar let wel: het is opnieuw de Europese wetgever die feiten creëert. Nu over het auteursrecht zelf. Recent lasen we over het standpunt van het Europees Parlement, waartegen de regering verweer gaat voeren in de wetgevingsprocedure.

Ik merk op dat na deze EU-wetgeving er geen taak meer zal zijn voor nationale wetgevers. En er staan nu grote punten ter discussie. In de media duiken vooral de problemen rond Save the Link op. En rond het upload-filter of erger een bepaling die techbedrijven dwingt te doen wat met een upload filter wordt beoogd. De volgende privatisering en commercialisering van handhaving. Jammer dat ik zo weinig van algoritmes weet! Dit is een debat over internet, waarvan Marleen Stikker in haar optreden in het tv-programma Zomergasten zei dat het kapot was. Zij meende niet onrepareerbaar kapot, maar... En inderdaad is het internet gedomineerd door grote spelers. De inzet van het anti-trustbeleid staat in de kinderschoenen en is rijkelijk laat. De belastingwetgever moet nog wakker worden; disruptie van Uber en Airbnb roept steeds groter verzet op, omdat de niet-belaste grote winsten worden gemaakt door de disruptor of de huizenexploitant ook van sociale huurwoningen, maar de externe effecten zijn voor een ander: de gemeente en de belastingbetaler. De sociale media brengen echt niet steeds het mooiste in de mens naar boven. En worden straffeloos misbruikt. De reputatie van de grote platforms staat op veel manieren onder druk van wantrouwen. Het internet is steeds meer langs nationale grenzen verkaveld, waar ik ook soms last van heb als ik mijn kleinkinderen in Shanghai een appje stuur. Wat relatief klein leed is. Maar altijd ligt de technische illusie op de loer. In de woorden van Franklin Foer in zijn *World without Mind* ("Ontzielde wereld"): "Instead of drawing the World together, the power of its network has helped to tear it apart". En het is inderdaad opvallend dat de pretenties van de beginners, bijna allen technici met een bevrijdende ideologie voor de samenleving, veel schaduwkanten opleveren. De aantrekkingskracht van de ICT en het internet drijft onze systemen tot wanhoop en daarmee de burgers. Er wordt teveel van verwacht. De Raad van State zette kort geleden uiteen hoe ernstig dit de positie en legitimiteit van de overheden schaadt. Niettemin: de algoritmes worden breed omhelst. Blockchain is in dit kader een zaak om op te blijven letten. Jess Frederik schreef in de *Correspondent* dat blockchain eigenlijk nergens een oplossing voor was. Niettemin ziet iedereen er iets in! Dat schijnt ook zo te zijn bij CBO's. Daarover zou ik, maar wees gerust; ik mag niet meer, met de CBO's inhoudelijk willen spreken. De CBO's zijn niet echt in control zonder iets te vinden van deze toekomst. En ik had soms het gevoel dat de CBO's en het CVTA vaak doende waren de partituren op de lessenaars te zetten van de band op de Titanic.

Als er nu mensen zeggen: "waar staat in de wet dat ...", toch nog iets over de culturele kant van toezichtrelaties. In de afgelopen 8 jaar is veel gestreden en gelobbyd tegen het toezicht. Werd onze bemoeienis soms robuust tegenspel gegeven. De grote wetgevende activiteiten riepen dat ook op. Een evaluatie zet de deur er weer voor open. Dat is niet behulpzaam voor een constructieve relatie.

Men kan veel baat hebben bij toezicht, ook al is het misschien niet leuk als de toezichthouder een keer de norm duidelijk stelt. Het CVTA kan heus tegen een stootje. Maar het kan productiever. Het is echt slecht als in de kranten de negatieve sferen de toon zetten. Er werken in de sector veel leuke en sterk gemotiveerde mensen. Het maatschappelijk belang van het werk staat alle leden van het College duidelijk voor ogen. Anders houd je het ook niet met plezier 8 jaar vol. Het zou een knap staaltje zijn als de manier waarop gesprekken en contacten op de wederzijdse agenda's zouden komen. Wij moeten het met U doen; en U met ons. De wetgever woont in Brussel en Straatsburg.

Ik bedank tot slot de achtereenvolgende bewindspersonen bij 'Justitie', 'Veiligheid en Justitie' en 'Justitie en Veiligheid'. Hun gemiddelde zittingsduur was 1,1 jaar. Dit tegenover 3,3 in mijn ambtelijke periode gedurende mijn 33 ambtelijke jaren. Daarom dank ik te meer de meer constante factor: ambtelijk JenV. Ik dank alle collega's in het CVTA en de medewerkers. Zij deden een prima job. En ik dank U allen voor alle leuke en soms spannende contacten.

J.W. Holtslag

Uitgesproken op vrijdag 28 september 2018 te Den Haag